

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

28 ԳԵՆԵՏՄԵՐԻ
2023 թ.
№ 18 (1116)

Թերթի առաջին համարը լույս է տեսել 1965 թ. մարտի 11-ին
Երկշաբաթաթերթ • Իրատարակման 57-րդ տարի

ԽԱՂԱՏՈՒՐ ԱՐՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՊԱՇՏՈՆԱԹԻՐ

ԸՊՄԸ ռեկտոր Սրբուհի Գևորգյանի շնորհավորական ուղերձը Ամանորի և Սուրբ Ծննդյան տոների առթիվ

Սիրելի՛ արվյանականներ
Ավարտին է մոտենում 2023 թվականը: Այն բուհի համար աչքի ընկավ ինչպես դժվարություններով և բարձրագույն կրթության ոլորտի նոր մարտահրավերներով, այնպես էլ նոր նախաձեռնություններով ու գաղափարներով: Անցնող տարում կյանքի կոչվեցին ուսումնական և գիտական, ուսանողական և միջազգային մի շարք ծրագրեր: Դրանք մեզ պարտավորեցրին սահմանել կրթության կազմակերպման նոր նշանո՞ղ՝ համընթաց քայլելու մանկավարժական բարձրագույն կրթության առկա մարտահրավերներին և պահանջներին:
Մեկդարյա պատմություն ունեցող բուհն արդեն իսկ ապացուցել է՝ մեր

առաքելությունն անփոփոխ է, դա իրագործելու օրակարգը՝ անշեղ:
Մանկավարժն այսօր առավել, քան երբևէ, երկրի համար թիվ մեկ մասնագետն է, բոլոր մասնագետներին սովորեցնողը, վաղվա երաշխավորը: Եկեք ինքներս մեզնից սկսենք մանկավարժի, ուսուցչի բարի համբավը վերաբժնորելու գործը, անտրտունջ և միասնական ջանքերով հաղթահարենք կրթական համակարգի փոփոխություններն ու առաջարկները. այդ է պահանջվում ժամանակակից ուսուցչից:
Սիրելի՛ ապագա մանկավարժներ, հազարավոր ուսուցիչներ հպարտությամբ են կրում իրենց վեհ կոչումը: Համալրե՛ք նրանց շարքերը, զին-

վորագրվե՛ք այդ հզոր բանակին, որի զենքն անվրեպ է մեր երկրի ապագա քաղաքացուն կերտելու ու կրթելու կարևորագույն գործում:
Տարեմուտը լավ առիթ է անփոփոխելու անցնող տարին, բայցև նախանշելու հաջորդ տարվա անելիքները, ուղիները: Եկեք յուրաքանչյուրս մեր տեղում ամենօրյա աշխատանքով և պատասխանատվության ավելի բարձր զգացումով մոտենանք կրթությանը, աշխատանքին՝ ի նպաստ հայրենիքի խաղաղ ու բարօր ապագայի. մենք պարտավոր ենք հա-

րատել, ավելին՝ հզորանալ:
Վստահեցնում են, որ Մանկավարժական համալսարանի ղեկավարությունը կշարունակի իր ուսանողական տրոնը քաղաքականությունը, կբազմապատկի իր ջանքերը՝ կյանքի կոչելու առաջընթաց ապահովող ծրագրերը:
Շնորհավոր Ամանոր և Սուրբ Ծնունդ:
Մաղթում են խաղաղություն և առողջություն, սեր և երջանկություն, ուրախ օրեր և նվաճումներ:

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԳԻ ՆԻՍՏՈՒՄ

Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանում դեկտեմբերի 20-ին կայացավ Հոգաբարձուների խորհրդի նիստը:
Նիստը վարում էր ՀՊՄՀ Հոգաբարձուների խորհրդի նախագահ, ԿԳՄՍ նախարար ժամնա Անդրեասյանը:
Օրակարգային հարցերին անցնելուց առաջ խորհրդի անդամները դիտեցին ֆիլմ- հաշվետվություն մանկավարժական կրթության ոլորտում համալսարանի՝ տարբեր ուղղություններով զարգացումների ու առաջընթացի, ուսանողական տրոնը գործունեության մասին: Անդրադարձ արվեց տարվա ընթացքում բուհում կատարված աշխատանքներին. կրթական բոլոր նորարարական ծրագրերի և ուսուցման ձևերի կիրառմամբ համալսարանն ապահովել է մրցունակ կադրերի պատրաստում:
Տարին հատկապես ակտիվ էր միջազգային արդյունավետ գործունեության առումով. անդրադարձ արվեց գործընկերային կապերի և աշխարհագրու-

յան ընդլայնմանը, միջպետական նոր հուշագրերի ու պայմանագրերի ստորագրմանը, հանգամանորեն ներկայացվեց բուհի գիտական գործունեությունը, մանկավարժների վերապատրաստումները, ֆակուլտետների ուսումնական գործընթացներում նոր հաջողությունները, ուսանողական համայնքի հետաքր-

քիր նախաձեռնությունները, կամավորական աշխատանքը և այլն:
Ավելի քան մեկդարյա պատմություն ունեցող բուհը հավատարիմ է իր առաքելությանը՝ մանկավարժական բարձրորակ կադրերի պատրաստման գործում շարունակ իրականացնելով բարեփոխումներին միտված գործընթացներ:

Ռեկտոր Սրբուհի Գևորգյանը մեջբերեց ՀՀ ԳԱԱ 80-ամյակի նիստում ԿԳՄՍ նախարար, ՀՊՄՀ Հոգաբարձուների խորհրդի նախագահ ժամնա Անդրեասյանի շնորհավորական խոսքից մի հատված, որտեղ նախարարն ընդգծել է, որ գիտության, կրթության, հետազոտականության, կրթական չափորոշիչների, աշակերտի և ուսանողի մեկտեղման զարգացումով է պայմանավորված մեր երկրի ապագան: Ռեկտորն ընդգծեց՝ հենց դրանով էլ պայմանավորված՝ Մանկավարժական համալսարանն իրականացրել է իր գործունեությունը՝ ուսանողի պահանջներով, մանկավարժական կրթության հետազոտական, մասնագիտական զարգացման ընդհանուր որակներով, հավատարմագրման գործընթացի հստակ վերանայումներով շեշտադրված:
Ռեկտորը ներկայացրեց, որ բուհում առաջին անգամ որակի գործընթացի կազմակերպմանն ուղղահայաց մեծ աշխատանք տարվեց, որի համապատասխանությունը վերջնարդյունք- >2

Տարեկերջյան հանդիպում ուսանողական ակտիվի հետ

Արդեն ավանդական դարձած հանդիպման սկզբում ռեկտոր Գևորգյանը հույս հայտնեց, որ կծավալվի անկեղծ և բաց երկխոսություն ուսանողի, նրա գործունեության, մասնագիտական և անձնային աճի, ուսումնական գործընթացների կազմակերպման որակական խնդիրների, նաև ուսանողների ձեռքբերումների մասին: Նա վստահեցրեց՝ ուսանողը բուհի բարձրագույն արժեքն է, պատրաստ է լսել առաջարկներ, կարծիքներ՝ բուհական կյանքի արդյունավետ և որակյալ կազմակերպման համար:

Սրբուհի Գևորգյանը հետաքրքրվեց, թե ինչպիսին է Մանկավարժական համալսարանում կյանքը ուսանողի համար՝ մասնագիտական գործունեության, ժամանցային, հասարակական ատիվության, բուհի մյուս գործընթացներում համամասնակցային դրսևորման տեսանկյունից:

Ռեկտորն ընդգծեց՝ բուհը ներգրավված է բազմաթիվ միջոցառումներում, համալսարանում կարևորում են ուսանողի ցանկացած ձեռքբերում, մասնակցությունն այդ գործընթացներին:

Ուխտի փոխնախագահ Կարինե Ավալյանն ուսանողների անունից վստահեցրեց՝ Մանկավարժականում ուսանողն իրեն հարմարավետ է զգում. այդ մասին է վկայում նաև տարվա ընթացքում ղեկավար կազմի հետ հաճախակի հանդիպումները՝ բաց ու թափանցիկ հարցադրումներով և պատասխաններով:

Հանդիպման ընթացքում Սրբուհի Գևորգյանը պատասխանեց ուսանողներին հետաքրքրող մի շարք հարցերի՝ լսարանների տեխնիկական հագեցվածության, անհրաժեշտ լաբորատոր գործիքների պակասի լրացման, դասավանդման ձևաչափի արդյունավետ կազմակերպման, մասնագիտական գույքի տրամադրման, միջազգային ծրագրերում ներգրավվածության վերաբերյալ և այլն:

Բուհի ղեկավարը վստահեցրեց՝ ուսումնական գործունեությունը պատշաճ կազմակերպելու և որակյալ

կրթություն ապահովելու համար պատրաստական են անհրաժեշտ ֆինանսական ներդրումներ կատարել:

Ուսանողական խորհրդի նախագահ Պարույր Գալստյանը շնորհակալություն հայտնեց բուհի ղեկավարությանը՝ ուսանողի կողքին մշտապես լինելու, աջակցելու և բարձրացրած հարցերին լուծումներ տալու համար:

Սրբուհի Գևորգյանը ողջ համակազմի անունից շնորհակալություն հայտնեց բուհի ուսանողին՝ տեսակի, յուրահատուկ հմայքի և անկեղծության համար՝ մշելով, որ դասախոս-ուսանող երկու հիմնարար գործոնի բնականոն ներգործությամբ և սերնդափոխությամբ է պայմանավորված կրթական հաստատության կայունությունը:

Ռեկտոր Սրբուհի Գևորգյանը հավաստագրեր հանձնեց Լեռնային Ղարաբաղից արցախահայության բռնի տեղահանության հետևանքով ՀՀ-ում մեր հայրենակիցներին աջակցություն տրամադրելու կամավորական աշխատանքներում ներգրավված ուսանողներին:

Նա շնորհակալություն հայտնեց ուսանողներին՝ մասնագիտական գործունեությունը բուհի հետ կապելու, մարդկային որակների, մասնագիտական հմտությունների, համալսարանին հեղինակություն բերելու համար՝ ուրախությամբ նկատելով՝ Մանկավարժականը հուսալի ձեռքբերում է:

Մարին ԱՂԵԿՅԱՆ

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԳԻ ՆԻՍՏՈՒՄ

➤1 ներին ներկայացված է՝ որակի ազգային շրջանակ, որակի ոլորտային շրջանակի ցուցիչներ, մասնագիտական կրթական ծրագրեր, առարկայական նկարագրեր, դասընթացներ և վերջնարդյունքների համադրելիություն... Այդ բոլորի մեջ նորից ուսանողն է՝ իր պահանջումներով ու մասնագիտական որակի ձևավորման կարողություններով:

Ռեկտոր Սրբուհի Գևորգյանը խորհրդի անդամներին ներկայացրեց Մանկավարժական համալսարանի 2023 թվականի տարեկան հաշվետվությունը, 2023 թվականի ֆինանսական հաշվետվությունը և 2024 թվականի բյուջեն, որոնք հաստատվեցին խորհրդի անդամների կողմից:

Խորհրդի անդամների կողմից հարցեր հնչեցին՝ կապված պրոֆեսորադասախոսական կազմի աշխատավարձերի հետ: Ժամանակակից կարծիքով մանկավարժական կրթության ֆինանսավորման քաղաքականությունը վերանայման կարիք ունի: Պետք է քննարկել կրթական ծրագրերի բովանդակությունը, ցանկը՝ հասկանալու ժամանակակից միտումները: «Ըստ կրթության զարգացման պետական ծրագրի ուղերձի՝ մենք այս բուհերի մասով նախատեսում ենք, որ պետության ֆինանսավորումը պետք է լինի շատ ավելի զգալի», - ասաց նախարարը՝ անդրադառնալով նաև միջանկյալ լուծումներին:

ՀՊՄՀ միջազգային հարցերի և աշխատակազմի պրոռեկտոր Մարիաննա Հարությունյանը հաստատման ներկայացրեց 2024 թվականի հաստիքացուցակը՝ կառուցվածքային նոր փոփոխություններով: Խորհրդի անդամներն ընդունեցին ի գիտություն:

ԿԳՄՍ նախարար ժամանակակից անդամներին շնորհավորեց բոլորին՝ գալիք Ամանորի առթիվ, ընդգծելով վերջին տարիների դժվարությունները:

Նա շնորհակալություն հայտնեց համալսարանի ղեկավարությանը, պրոֆեսորադասախոսական կազմին և ուսանողությանը՝ այդ դժվարին ժամանակներում երկրի մարտահրավերներին ընդառաջ գնալու, հոգեբանական աջակցությամբ և կամավորական աշխատանքով բռնի տեղահանվածներին աջակցելու համար:

Ժամանակակից անդամներին մաղթեց խաղաղություն, բուրքին ուժ և կորով՝ մարտահրավերներին դիմակայելու համար:

Սիլվա ԱՄՐՅԱՆ

Մրացան վերապատրաստման դասընթացի վկայագրեր

Ավարտվեցին նախադպրոցական ուսումնական հաստատության մանկավարժական աշխատողների 110 ժամաքանակով պարտադիր վերապատրաստման դասընթացները: Ի դեպ, դասընթացի մասնակիցներից շատերը Մանկավարժական համալսարանի շրջանավարտներ էին:

Դասընթացների ավարտի կապակցությամբ ղեկտեմբերի 22-ին Մանկավարժական համալսարանի հարկի ներքո էին հավաքվել վերապատրաստված մանկավարժ դաստիարակները՝ ստանալու հավաստագրեր:

Ավարտի կապակցությամբ նրանց շնորհավորեց Ուսումնագիտական գծով պրոռեկտոր Մարիամ Իսախյանը: Պրոռեկտորն ընդգծեց, որ այս գերատեսչության աշխատողների համար առաջին անգամ էր համալսարանը վերապատ-

րաստումների թույլտվություն ստացել և ամենայն պատասխանատվությամբ վերաբերվել գործընթացի կազմակերպմանը:

Պրոռեկտորը հանգզված է՝ դասընթացները նպաստել են վերապատրաստվածների գիտելիքների ու կարողությունների լավարկմանը, և որ ձեռք բերած նորարարական գիտելիքները մանկավարժական աշխատողները կկիրառեն իրենց աշխատանքի ընթացքում: Նա շնորհավորեց բոլորին, և վստահեցրեց, որ Մանկավարժական համալսարանը մշտապես պատրաստ է խորհրդատվություն տալ, աջակցել և օժանդակել գրականությանը:

Նախադպրոցական մանկավարժության և մեթոդիկաների ամբիոնի վարիչ, մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ Արմենուհի Մանուկ-

յանը շնորհավորեց դասընթացի կազմակերպիչներին, դասախոսներին՝ մաղթելով առողջություն և ավյուն, որպեսզի կարողանան շարունակաբար իրենց գիտելիքները փոխանցել ոլորտի լավագույն մասնագետներին՝ մանկավարժներին: Արմենուհի Մանուկյանը նախադպրոցական ոլորտի մանկավարժներին հորդորեց՝ մշտապես կապ պահել համալսարանի և ամբիոնի դասախոսների հետ, բոլորին հաջողություն մաղթեց՝ համագործակցության ակնկալիքով:

Ելույթ ունեցան նախադպրոցական հաստատությունների մանկավարժ դաստիարակներ, որոնք փաստեցին՝ իրենց ակնկալիքներն արդարացան, բանիմաց ու զրազետ դասախոսներն այնքան գիտելիքներ տվեցին, որն իրենք կփոխանցեն նաև իրենց գործընկեր դաստիարակներին:

«Մանկավարժականը համարեք ձեր լավագույն գործընկերը, որը միշտ պատրաստ է ձեր կողքին լինել, - ասաց պրոռեկտոր Մարիամ Իսախյանը:

Կրթությունը ողջ կյանքի համար է և պետք է շարունակ զարգացնել գիտելիքներն ու կարողությունները, քայլել ժամանակին համահունչ»:

Պրոռեկտորը շնորհավորեց բոլորին գալիք Ամանորի առթիվ՝ մաղթելով խաղաղ տարի, ուժ ու եռանդ, որպեսզի կարողանան պատվով կրել իրենց վրա դրված պատասխանատվությունը:

Հանդիսավոր պայմաններում մանկապարտեզների 70 աշխատակիցների պրոռեկտոր Մարիամ Իսախյանը և ամբիոնի վարիչ Արմենուհի Մանուկյանը վերապատրաստման դասընթացի վկայագրեր հանձնեցին:

Սիլվա ԱՄՐՅԱՆ

ՏԱՐԵՎԵՐՋՅԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԳԻ ԵԻՍՏՈՒՄ

Դեկտեմբերի 26-ին տեղի ունեցավ Մանկավարժական համալսարանի տարեկան Գիտական խորհրդի նիստը: Ուսուցիչ Սիրուհի Գևորգյանը շնորհավորեց ամսվա հոբելյարին և դոցենտի կոչման երկու վկայագրեր հանձնեց: Ներկաները դիտեցին Լրատվության և հանրության հետ կապերի կենտրոնի պատրաստած ֆիլմ-հաշվետվությունը բուհի գործունեության մասին: Այնուհետև ղեկավարը ներկայացրեց «Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկա-

կան պետական մանկավարժական համալսարան» հիմնադրամի 2023 թվականի գործունեությունը՝ ընդգծելով, որ ընթացիկ տարում տեղաշարժեր են նկատվել թե՛ ֆակուլտետների, թե՛ համահամալսարանական ամբիոնների աշխատանքում: Օրակարգի առաջին հարցի շրջանակներում ղեկավարը հանգամանորեն ներկայացրեց մաս 2024 թվականի բյուջեն՝ ուսանողների թվաքանակի դինամիկան, Արցախից 330 ուսանողներով բու-

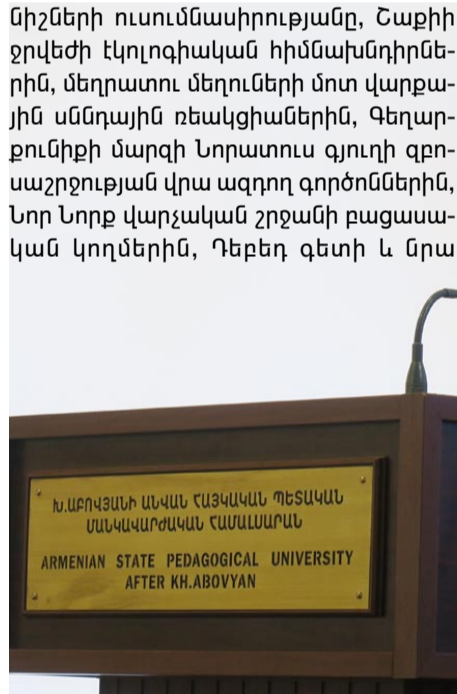

հի ուսանողական համակազմի համալրումը, նախորդ ուսումնական տարվա համեմատությամբ մուտքերի համեմատական ավելացումը, դրամական մուտքերն ու բաշխվածությունը, ինչպես նաև 2024 թվականի եկամուտների և ծախսերի նախահաշիվը, որը հնարավորություն է տալիս բնականոն կազմակերպել համալսարանի գործունեությունը: Բուհը հավատարմագրման գործընթացի մեջ է. հանգամանորեն ուսումնասիրվում է բոլոր ստորաբաժանումների գործունեությունը. բուհի պրոֆեսորադասախոսական կազմը և ողջ աշխատակազմը ներառված է այդ գործընթացի մեջ, որը միտված է նոր, ժամանակին համարժեք բարեփոխումների իրականացմանը: Սիրուհի Գևորգյանը ներկայացրեց բուհի կառուցվածքային փոփոխությունները, խոսեց հաստիքների կրճատման և նոր հաստիքների ամրագրման մասին՝ միաժամանակ հիմնավորելով դրանք: Տարբեր հաստիքների ոչ նպատակարարության և կրճատման արդյունքում եկող տարում կավելացվի դոկտոր, պրոֆեսորների, ամբիոնների վարիչների և դեկանների (ըստ ուսանողների թվաքանակի) աշխատավարձերը: Օրակարգի երկրորդ հարցի վերաբերյալ Գիտահետազոտական կենտրոնի ղեկավար Կամո Վարդանյանը ներկայացրեց կենտրոնի հաշվետվությունը 33 ԿԳՄՍ գիտության պետական կոմիտեի կողմից ֆինանսավորվող բազային ծրագրերի մասին: 2023 թվականին գործել է 6 գիտական լաբորատորիա և 3 գիտահետազոտական ինստիտուտ: Ձեկուցողը ներկայացրեց տարվա ընթացքում տպագրված գրքերը, գիտաժողովները, գիտական հանդիպումները ու բոլոր ձեռքբերումները:

Օրակարգում բնապահպանական խնդիրներն էին

Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի Կենսաբանության, քիմիայի և աշխարհագրության ֆակուլտետի, Էկոլոգիայի, կայուն զարգացման համահամալսարանական ամբիոնի և ֆակուլտետի ՈՒԳԸ-ի համատեղ նախաձեռնությամբ դեկտեմբերի 21-ին և 22-ին համալսարանում անցկացվեց միջբուհական ուսանողական երկօրյա գիտաժողով՝ «Ժամանակակից էկոլոգիական կրթություն» խորագրով: Էկոլոգիայի, կայուն զարգացման համահամալսարանական ամբիոնի վարիչ Սիրինե Շողերյանը բացման խոսքում ընդգծեց գիտաժողովի կարևորությունը՝ վստահեցնելով, որ գիտաժողովի օրերին տարբեր բուհերի ուսանողների միջև կձևավորվեն նոր կապեր, կքննարկվեն կարևորություն ունեցող մի շարք ժամանակակից էկոլոգիական խնդիրներ, առաջին անգամ մասնագիտացված մասնակցող ուսանողների համար էլ գիտաժողովը կդառնա փորձի ձևավորման հետաքրքիր հարթակ: Ամբիոնի վարիչը միաժամանակ ընդգծեց բնության նկատմամբ հասարակության վերաբերմունքի փոփոխությունը կարևոր գործոն է բնության պահպանման գործում: 20-րդ դարի երկրորդ կեսը համարելով էկոլոգիական կրթության ա-

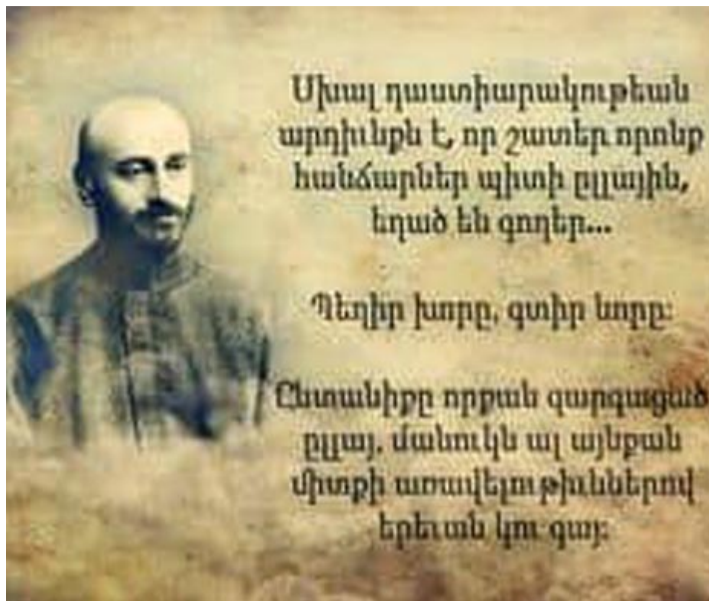
մենակազմի ժամանակաշրջան՝ նա ընդգծեց, որ ավելի հարմարավետ և հարուստ ապրելու մարդկային ձգտումը հանգեցրեց բնությունը պահպանելու առաջնահերթության գաղափարին, որով էլ պայմանավորվեց բնապահպանական կրթության անհրաժեշտությունը: Ամփոփելով՝ Սիրինե Շողերյանն ասաց. «Ժամանակակից էկոլոգիական կրթությունը ենթադրում է ոչ միայն ակադեմիական գիտելիքների ձևավորում, այլև պրակտիկ կարողությունների զարգացում. քաղաքացիների մասնակցային փորձառություն բնության պահպանության խնդրում»: Իզուր չէ, որ շատ երկրների կրթական համակարգում էկոլոգիական կրթությունը համարվում է կրթության ոլորտի առաջնահերթություններից մեկը: Գիտաժողովի մասնակիցներին ողջունեց և էկոլոգիական խնդիրներին նվիրված գիտաժողովը կարևորեց ֆակուլտետի ՈՒԳԸ նախագահ Սարգսյանը: Երկու օրվա ընթացքում լսեցին 15 զեկուցում: Դրանք վերաբերում էին Կարենիս գյուղի շրջակայքի ցերեկային թեփուկաթևավորների բազմազանությանը, պոմիդորի հայկական արժեքավոր մի քանի սորտերի մորֆոլոգիական հատկա-

վտակների էկոլոգիական վիճակի գնահատմանը և այլ հարցերի: Գիտաժողովին մասնակցում էին ուսանողներ 370Մ3-ից, ճարտարապետության և շինարարության 3այաստանի ազգային համալսարանից, 3այաստանի ազգային ագրարային համալսարանից, դիտորդներ ԵՊՅ-ից և այլ ուսումնական հաստատություններից: Ուսումնական գործընթացների հարցերով պրոռեկտոր, Կենսաբանության, քիմիայի և աշխարհագրության ֆակուլտետի դեկանի պաշտոնակատար Նաիրա Սաֆարյանը ընդգծեց նախաձեռնության կարևորությունը: «Գիտությունը սկսվում է հանրակրթությունից, որի կողմերը բուհի շրջանավարտներն են»,-ասաց պրոռեկտորը՝ պատահական չհամարելով նոր չափորոշիչների թիրախները, գիտական ծրագրերը, նախագծային ուսուցումը, որոնք դեռ դպրոցական տարիքից սովորողներին մղում են դեպի գիտություն: Կենսաբանության, քիմիայի և նրանց

դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի վարիչ Սամվել Պիպոյանը էլ փաստեց՝ զեկուցումներն աչքի ընկան գիտականությանը, էկոլոգիական կրթության բազմակողմանի մոտեցմանը: Երկօրյա քննարկումներն ամփոփվեցին. եղան հետաքրքիր առաջարկություններ: Աշխատաժողովը փաստեց, որ հայ երիտասարդությունը կարևորում է բնապահպանական հիմնախնդիրները և որ նման գիտաժողովների օգնությամբ մաս կարելի է փոխել հասարակության վերաբերմունքը էկոլոգիական խնդիրների հանդեպ: Մեծ էր նաև դասախոսական կազմի, գիտական ղեկավարների գործընդհանուր դեպի գիտական աշխատանքներ կատարելու և ուղղորդելու հարցում: Էկոլոգիական կրթությունը ամենաժամանակակից կրթությունն է արդի աշխարհում, երբ տեղի են ունենում գլոբալ փոփոխություններ՝ աշխարհի տարբեր ծագերում դառնալով բնական տարբեր աղետների պատճառներ:

Միայն դաստիարակութեան արդիւնքն է, որ շատեր որոնք հանձարներ պիտի ըլլային, եղած են գողեր...

Պեղիտ խորը, գտիր տորը:

Ընտանիքը որքան զարգացած ըլլայ, մանուկն ալ այնքան միտքի աստվելութիւններով երեւան կու գայ:

Կոմիտասի Նոր տարիներից մեկը

Գալը բարի, Նոր տարի...
 Նոր տարի էր, հին նոր տարիներից մեկը... և Կոմիտասը, ինչպես միշտ, պետք է գնար բանաստեղծ Յովհաննես Յովհաննիսյանի տուն, ուր ամեն տարեմուտի սպասում էին նրան: Բանաստեղծը շատ երեխաներ ուներ, նրա մոտ էր ապրում նաև փոքրիկ Շամունիկը՝ բանաստեղծի հորեղբոր աղջիկը: Այս աղջիկը հրաշալի երգում էր, երգում էր «Կաքավիկը», «Ախ մարալ ջանը»... և Կոմիտասը լսում էր նրան: Նոր տարի էր, հին նոր տարիներից մեկը: Այդ օրը՝ առավոտյան, Կոմիտասին տխուր լուրեր էին բերել Սասունից, ու նա ոչ մի տեղ չէր ուզում գնալ. որոշել էր՝ իր վշտերի ու մտքերի հետ կննա իր խցում:

Բայց ելավ տեղից, բամբակից մորուք կպցրեց, ճերմակ վերնոց հագավ, ձեռքն առավ թեմու մի ճյուղ, սրինգը գրպանը դրեց ու հին Վաղարշապատի հին փողոցներով գնաց դեպի բանաստեղծի տուն: Երբ նա մտավ բանաստեղծի բակը, գրպանից հանեց սրինգն ու սկսեց նվագել... Երեխաների ուրախությանը չափ չկար: Բոլորը վազեցին դեպի պատուհանը, քանի որ ամեն տարեմուտի Կոմիտասը այդպես ճերմակ մորուքով, ձեռնափայտով ու սրինգով նվագելով ներս էր մտնում պատուհանից և կանգնելով լուսամտուի գոգին՝ ասում էր.

-Գալը բարի, Նոր տարի:
 Այս անգամ էլ նա բացեց պատուհանը, որը նրա համար կիսաբաց էին թողել, կանգնեց լուսամտուի մոտ և նվագեց, նվագեց երկար և ոչինչ չասաց: Իջավ, գրկեց իր շուրջը հավաքված երեխաներին, հետո մոտեցավ բանաստեղծին ու ասաց.
 -Չոր ես գալիս, Նոր տարի...
 -Ի՞նչ է եղել...
 -Սասունից տագնապալի լուրեր են եկել:
 Առաջին տարին էր, որ երեխաները չլսեցին նրա ծիծաղը, նա ոչինչ չասաց երեխաներին, մի երկու տխուր մեղեդի նվագեց, հետո երկար զրուցեց բանաստեղծի հետ, մոռացավ պոկել իր ճերմակ բամբակից մորուքը ու այդպես էլ վերադարձավ տուն:

Սա վերջին Նոր տարին էր, որ այցելեց նա բանաստեղծին, և երբ շատ տարիներ անց թաղում էին նրան, փոքրիկ Շամունեն, որ արդեն տարեց կին էր դարձել, վերջին անգամ ապակու տակից տեսավ նրա հավիտենական քնով քնած դեմքը, և թվաց նրան, թե ինչպես տարիներ առաջ, պատուհանի ետևից տեսնում է նրան, իսկ մորուքը ճերմակ այն բամբակի հետքերն են, որ կպցնում էր վարդապետը նոր տարվա օրերին: Ու բոլորի համար անսպասելի ծունկի իջավ դազադի առաջ և մրմնջաց.
 -Գալը բարի, Նոր տարի...
 Իրոք, միշտ չէ, որ հայն ուրախ է դիմավորել Ամանորը և իզուր չէ, որ ամեն տարեմուտի կրկնել է ծանոթ երգի բառերը. «Երբեք թե այս Նոր տարին վերջ տա հայի ցավերին...»: Բայց և ամեն անգամ, հույսով ու լավատեսությամբ, արցունքների միջից ժպտալով, բաց է արել իր տան ու հոգու դռները Նոր տարվա առաջ ու շնջացել.
 -Գալը բարի, Նոր տարի...

դասախոսի, նրանց հետ ընկերանում՝ երբեմն «իջնելով» խստապահանջ ղեկավարի իր բարձրությունից, իրերը, երևույթներն ու մարդկանց առնում իր հունորային յուրահատուկ կողորհի մեջ և այդպես լուծում բարդ թվացող բոլոր խնդիրները...

Այս ամենի մասին պատմում են նրա ուսանողներն ու գործընկերները, արվեստագետները, որոնցից շատերն այսօր մշակութային անվանի գործիչներ են, ուրտի ղեկավարներ՝ Անետա Երզնկյան, Ժիրայր Դադայան, Կարեն Գևորգյան, Արա Գևորգյան... Նրանք անթաքույց սիրով են հիշում ուսանողական տարիների այն ջերմ մթնոլորտը, որ միավորել էր բոլորին ռեժիսորներին, պարուսույցներին, օպերատորներին: Յայաստանի կինոգործիչների միության փոքր դահլիճում ղեկավարների 22-ին Կարլեն Ժիրայրի Միրզախանյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված «Ակունք» վավերագրական ֆիլմի ներդրումներն էր, մի յուրօրինակ պատում շուրջ կես դար խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանում իր նվիրումը ապրելու կերպ դարձրած մարդու մասին:

ԵՊՀ Իրավաբանության ֆակուլտետում ավարտած, նույն գծով ասպիրանտական կրթություն ստացած, պատմագիտության զարգացման գործում մեծ ավանդ ունեցած մարդը հիմնադրել է 30 տարի ղեկավարել է համալսարանի Գեղագիտական դաստիարակության, ապա Կուլտուրայի ֆակուլտետը: Մշակույթի ոլորտում նա մեծ հետք է թողել, ուրույն ոճ ու ձեռագիր. դա են փաստում նաև ֆիլմում նրա մասին հուշեր պատմող մշակութային գործիչները, նրա աշխատանքը գնահատող մտավորականները, դոկտոր, պրոֆեսորները, որոնց ճանապարհները տարբեր առնչություններով խաչվել են, և որոնք ի մոտո ճանաչել են մի

անհատի, ում ճակատագրով վերապահված էր լինել իր ժամանակի առաջամարտիկը, որպեսզի սերունդների կրթության ու դաստիարակության գործը հավուր պատշաճի կազմակերպեր և կրթօջախը ճանաչելի դարձներ: Դեռ նրա ջանքերի շնորհիվ է Կուլտուրայի ֆակուլտետը դարձել Յայաստանի մշակութային ասպարեզի բարձրորակ կադրերի պատրաստման դարբնոց, արվեստը ճանաչելի դարձնող ուրույն օջախ:

Բեն է բարձրանում ԳՀ կինոգործիչների միության նախագահ, ԳՀ ժողովրդական արտիստ, Եվրոպական կինոակադեմիայի ակադեմիկոս Գարություն Խաչատրյանը, ով Կարլեն Միրզախանյանի ուսանողն է եղել ու գործընկերը, նաև ընտանիքի բարեկամը: Մի անթաքույց սիրով է ներկայացնում այն տարիները, երբ ինքը՝ Ախաբալաքից Երևան եկած մի պատանի, տարիներ շարունակ անհույս փորձում էր ընդունվել Կուլտուրայի ֆակուլտետ, «որովհետև շատ ֆիլմեր էր դիտել...»:

Կարլեն Միրզախանյանը նկատեց նրան ապագա կինոգործիչին, և այսօր ավելի քան երջանիկ ու պարտական է նրան՝ հայրական վերաբերմունքի համար: Ափսոսում է, որ այդ տարիների մասին վավերագրական ֆիլմ չի ստեղծել, բայց լավ է, որ ստեղծագործական մի հրաշալի թիմ այդ գործն արել է սիրով ու մեծ պատվախնդրությամբ:

«Այսօր ամենահարազատ մարդու մասին ֆիլմ կդիտենք, որը, ճիշտն ասած, մի քիչ վերապահումով ֆիլմ կանվանեի: Սա վավերագրատուն է Կարլեն Միրզախանյանի մասին, ասում է ֆիլմի սցենարի հեղինակ Դիանա Մարկոսյանը: «Պարզապես զարմանալի է, որ փորձում են կադրեր գտնել մարդու մասին, բայց չկա, մի մարդու, որը ստեղծել է կինոյի բաժին, դաստիարակել-կրթել է օպերատորներ, ռեժիսորների մի քանի սերունդներ: Մենք ընդամենը մի քանի լուսանկարներ հայթայթեցինք...»

Սա մի փորձ է, որը, ես կարծում եմ, բոլորի մոտ կառաջացնի Կարլեն Միրզախանյանի մասին հիշողություններ, կարթնացնի ձեռք մեջ այն բարի ու լավ ժամանակը, անհոգ տարիները, որի մեջ ապրել ենք բոլորս:

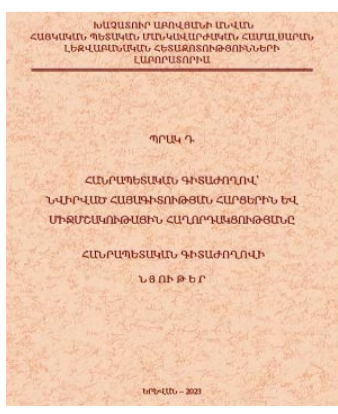
Ես պատիվ եմ ունեցել ուսանելու այն տարիներին, երբ Կարլեն Ժիրայրիչը ուղղակի քայլում էր ֆակուլտետի միջանցքներում տանտիրոջ իրավունքով, իմ գործընկեր Արտյոմ Աղասարյանը ևս այդ ֆակուլտետի շրջանավարտ է, նրան դաստիարակել են այդ ֆակուլտետի կինոգործիչները: Մեր խմբի մյուս երկու անդամները ուղղակիորեն չեն կրել այդ ֆակուլտետի ազդեցությունը, բայց մեր օպերատոր Գրայր Սիրականյանը պրոֆեսիոնալ դաշտ է մտել Ալբերտ Յավուրյանի ձեռնամբ: Նկատի ունեն, մարդիկ, ովքեր այս ֆիլմի «մեղավորներն են», ճանաչել են, սիրել և ունեցել այդ սերնդի ազդեցությունն իրենց վրա:

...Եկրանին տարիների վավերագրությունն է, նկարներ, որոնք խոսում են մշակույթի ոլորտի նվիրյալների աստղաբույլի ու նրանց մի գաղափարի շուրջ համախմբած մեծ մանկավարժի մասին: Պատմություն մարդկանց, անհատների ու թիմի մասին, որոնց գործունեությունը շարունակվում է մեր օրերի մեջ՝ նրանց շրջանավարտների ու սերունդների հարափոփոխ երթի մեջ:

Ապրում է մարդը՝ իր գործով, իր թողած ժառանգությամբ ու իր անդուլ աշխատանքի մասին պատմություններով:

«Ակունք» ֆիլմը ներկաների հոգիներում ջերմ հիշողություններ ու հույզեր արթնացրեց. իսկապես պատմությունը սերունդների շարունակականության վավերագիրն է, երբ ակունքը տեսանելի է...

Սիլվա ԱՍՐՅԱՆ

Լույս է տեսել

Լույս է տեսել լեզվաբանական հետազոտությունների լաբորատորիայի նախաձեռնած հանրապետական գիտաժողովի նյութերի ժողովածուն՝ պրոֆեսոր Լալիկ Խաչատրյանի խմբագրությամբ:

Գիտաժողովը, որին մասնակցում էին Մանկավարժական համալսարանի, Վալերի Բրյուսովի անվան լեզվաբանական, Մխիթար Զերացու անվան պետական բժշկական և «Անանիա Շիրակացի» համալսարաններից մասնագետներ, նվիրված էր հայագիտության հարցերին և միջմշակութային հաղորդակցությանը:

Ժողովածուի հոդվածները վերաբերում են լեզվագիտակցությանը, պատմագրության մեջ գործածված լեզվագուններին, ճանաչողական բառակազմությանը, ստուգաբանությանը, մարդկային զոհաբերությունների երևույթին Գայկական լեռնաշխարհում մ.թ.ա. II-I հազարամյակներում: Տեղ են գտել նաև Խորհրդային Գայաստանի հասարակական-քաղաքական կյանքին և լեզվական բառապաշարին, «Սասունցի Դավիթ» էպոսում արմատակրկնությանը, էպոսում գործածած սոմատիկ դարձվածքներին, միջլեզվային իրողությունների զուգադրական քննությանը, թանգարանագիտությանը, մետալեզվին ու նրա կիրառական առանձնահատկություններին և այլ թեմաներին անդրադարձող հոդվածներ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՅՈՒՐԱՀԱՏՈՒԿ ԼՈՒՍԱՏՈՒՄ

«Մեր նորահաս բանաստեղծների մեջ Հովհաննես Թումանյանը միշտ բարձր է ամենքից էլ և ունի փայլուն ապագա... նա ունի բարձրաթիչք երևակայություն, ճոխ և սահուն լեզու, խորաթափանց զննողություն և այն բոլոր հոգեկան առանձնահատկությունները, որոնք պետք են մի ապագա ինքնուրույն բանաստեղծի տաղանդն ու հանճարը բնորոշելու համար»,-կանխատեսությամբ ներկայացրել է Ղազարոս Աղայանը:

Հայ գրականության ամենափայլուն ու ակնառու դեմքերից է Հովհաննես Թումանյանը՝ հայ գրականության յուրահատուկ լուսատուն: Չկա մեկը, որ ծանոթ չի մեծ գրողի հանրահայտ ստեղծագործություններին:

Թումանյանական միտքն ընկալելու, հասկանալու և մեծանուն գրողի ստեղծագործական ժառանգությանն ավելի մոտ լինելու համար դեկտեմբերի 18-ին ՀՀԿԳՖ Բանասիրական ֆակուլտետի Վաչե Պարտիզոնու անվան Հայ նոր և նորագույն գրականության և նրա դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Սուրեն Դանիելյանի նախաձեռնությամբ կազմակերպվել էր ուսանողական գիտաժողով՝ նվիրված բանաստեղծի մահվան 100-ամյակին:

Պրոֆեսոր Սուրեն Դանիելյանը հանդես եկավ բացման խոսքով՝ ներկայացնելով գիտաժողովի ելույթները: Գիտաժողովում քննարկված թեմաները բազմազան էին. «Շանթ-Թումանյան առնչությունների շուրջ» (Դիա-

նա Այվազյան), «Թումանյանը՝ հայ պոեմի առաջնորդ» (Թագուհի Աղայան), «Թումանյանը՝ Օշականի զնահատությամբ» (Օֆելյա Գասպարյան), «Ամենայն հայոց բանաստեղծի ժողովածուները» (Անահիտ Բաղալյան), «Թումանյանի արձակը» (Հասմիկ Սարգսյան), «Թումանյանը և 1915 թվականը» (Մարիամ Վարդանյան), «Մարիամ Թումանյան և Հովհաննես Թումանյան» (Նինա ճուղուրյան), «Թումանյանի Վերնատունը» (Օլյա Ղարիբյան), «Թումանյանը՝ մանկագիր» (Մելինե Սրոցանց), «Թումանյանի Մարոն՝ ավանդական բարբերի զոհ» (Սուսաննա Չարչյան):

Գիտաժողովի ընթացքում քննվեցին շատ հարցեր, ուսանողներն ավելի խորությամբ ճանաչեցին մեծահամբավ գրողին:

Ուսանողական գիտաժողովի ավարտին ամփոփիչ խոսքով հանդես եկան Բանասիրական ֆակուլտետի դեկան, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Աշոտ Գալստյանը, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Սուրեն Դանիելյանը, բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ Նաիրա Խաչատրյանը, բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ Քնարիկ Աբրահամյանը: Նրանք ընդգծեցին մեծ գրողի ստեղծագործություններն անընդհատ ուսումնասիրելու կարևորությունը, ինչպես նաև խրախուսեցին ուսանողական գիտաժողովի մասնակիցներին՝ Հովհաննես Թումանյանի գրական ու հասարակական գործունեության տարբեր շերտերին հանգամանորեն անդրադառնալու համար:

Հովհաննես Թումանյանի մասին անընդհատ կարելի է խոսել, կարդալ ստեղծագործություններն ու չհագնալ:

Մարիամ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԱՄԱՆՈՐՅԱ ՑՈՒՑԱԿԱՆԴԵՍ

ՀԴԿՄ Կուլտուրայի ֆակուլտետի ուսանողական խորհուրդն ու գեղարվեստական լուսանկարչության և օպերատորության ամբիոնը համատեղ կազմակերպել էին ամանորյա ֆոտոմրցույթ-ցուցահանդես: Տոնական հանդերձանք ու տրամադրություն, երեխաներ, հրավառություն, գլխավոր տոնածառ, ամանորյա զարդարանքներ, այս և այլ նախատոնական կարգեր էին որսացել մրցույթի մասնակիցները՝ Կուլտուրայի ֆակուլտետի տարբեր բաժինների ուսանողները:

Ներկայացված լուսանկարներից ընտրվեցին լավագույն տասնհինգը, որոնք երեք օր կցուցադրվեն Կուլտուրայի ֆակուլտետի առաջին հարկի սրահում՝ հաղորդելով ամանորյա տրամադրություն:

Գեղարվեստական լուսանկարչություն բաժնի մագիստրոս Արվինե Կարապետյանը նշեց, որ հաճույքով է մասնակցում մանատիպ ցուցահանդեսներին:

«Իմ լուսանկարում ավելին է, քան պարզապես հրավառությունը. ամեն գույնի մեջ մի հիշողություն կա՝ վատ, լավ, արկածային, խառը: Հրավառությունից փայլող ճեղքերը սրտի ժայթքումներ են, որոնք հիշեցնում են, որ պետք չէ մոռացության մատնել այն հիշողությունները, որոնք քեզ պարզապես են ակնթարթային երջանկության պահեր»,-նշեց Լրագրություն բաժնի 1-ին կուրսի ուսանողուհի Լիանա Պետրոսյանը և հավելեց, որ նման մրցույթ-միջոցառման առաջին անգամ է մասնակցում:

Հավելենք, որ Կուլտուրայի ֆակուլտետի ուսանողական խորհուրդը խոստանում է նման մրցույթ-ցուցահանդեսները դարձնել շարունակական:

Մի նկարի պատմություն

Գեղարվեստական կրթության ֆակուլտետում բացվել էր ֆակուլտետին կից գործող նկարչական ստուդիայի սաների մեկ աշխատանքի ցուցահանդես:

Շնորհավորելով բոլորին՝ ֆակուլտետի դեկան Արա Հակոբյանն ասաց՝ այս գեղեցիկ ցուցասրահում մենք գրեթե ամեն շաբաթ կազմակերպում ենք նկարագար-

դումների ցուցահանդեսներ՝ շեշտը դնելով երիտասարդ սերնդի վրա:

Անցյալ տարի ստեղծված ստուդիայի սաների աշխատանքները զարդարել էին ֆակուլտետի սրահը: Դրանք բոլորն էլ տարբերվում էին իրարից, թեև բոլորը նկարել էին նույն մատյուրմտոր:

Դեկանն ընդգծեց՝ ստուդիայի նպա-

տակն է երեխաների մեջ զարգացնել նկարչական գիտելիքներ, ճաշակ սերմանել, նրանց ծանոթացնել նկարչության գրագիտության գաղտնիքներին:

Ստուդիայի դասախոսներ Սևադա Սարգսյանի, Սրապիոն Դանիելյանի և Արամ Համբարյանի նվիրյալ աշխատանքի շնորհիվ երեխաների աշխատանքների ցուցահանդեսը օրը դարձրել էր հետաքրքիր դասախոսների, երեխաների և նրանց ծնողների համար:

Ներկայացված աշխատանքները թեմատիկայով նույնամուն էին, բայց կատարման տեսանկյունից յուրովի տարբերվում էին մեկը մյուսից:

«Երեխաների աշխարհը շատ հեքիաթային է ու մաքուր: Գծանկարի և գունամկարի մեկ աշխատանքի՝ մատյուրմտորի հանդեպ երեխաները դրսևորել են հետաքրքիր մոտեցումներ», -ասաց պրոֆեսոր Արա Հակոբյանը:

ցել՝ կերպարվեստի լեզվին հաղորդակից դարձնելու իմաստով, ինչու չէ, նաև երեխայի ժամանցը կազմակերպելու խնդիր էր դրվել:

«Կերպարվեստը մարդու կյանքի գործունեության գրեթե բոլոր գործառնություններին է առնչվում՝ ճանաչողական, դաստիարակչական, գեղագիտական, հաղորդակցական», -ասաց Սևադա Սարգսյանը՝ փաստելով, որ խնդիր դնելով մի մատյուրմտորը դիտարկել տարբեր տեսանկյուններից՝ փորձել են արվեստը մոտեցնել գիտությանը, քանզի սա ոչ միայն ցուցահանդես է, այլ փոքրիկ խմբային հետազոտություն, որը ներկայացրել են ներկաների դատին:

Ֆակուլտետը երեխաների համար շնորհակալագրեր և փոքրիկ նվերներ էր պատրաստել:

Միջոցառման ավարտին փոքրիկ նկարիչները շրջեցին ֆակուլտետում, ծանո-

Մտահղացման հեղինակ Սևադա Սարգսյանը շնորհավորեց բոլորին՝ ընդգծելով, որ ստուդիայի ստեղծման հիմնական նպատակն է երեխաներին կերպարվեստային գրագիտություն փոխան-

թացան արվեստի սրահներին, որտեղ ցուցադրված էին դասախոսների և շրջանավարտ նկարիչների ստեղծագործությունները:

Սիլվա ԱՍՐՅԱՆ

Լալա Սամվելի Զարուբյուրյանը ծնունդով Մարտակերտի շրջանի Զաթերք գյուղից է: Սովորել է Բարձրագույն Գրիգորյանի անվան միջնակարգ դպրոցում: 2022 թվականին ընդունվել է Արցախի պետական համալսարանի Բնագիտական ֆակուլտետի մաթեմատիկայի և ֆիզիկայի բաժինը:

Ցավոք, 2023 թվականին ընտանիքով բռնի տեղահանվել է բոլորի հետ, մեծ ցավով թողել իր ծննդավայրը և այժմ ապրում է Ղազախստանում, սովորում Մանկավարժական համալսարանի Մաթեմատիկայի, ֆիզիկայի և ինֆորմատիկայի ֆակուլտետի ֆիզիկայի բաժնի 2-րդ կուրսում:

Լալային խնդրում են պատմել իր ընտանիքի մասին: Զայրն աշխատել է Արցախի ԶԿ-ում, մայրը տնային տնտեսուհի էր: Ունի թույր և եղբայր, թույրն արդեն ավարտել է դպրոցը, եղբայրը դեռ սովորում է 10-րդ դասարանում:

Լալան հուզմունքով է հիշում այդ մղձավանջային օրերը: Ստեփանակերտում վարձով էր ապրում բարեկամի աղջիկների հետ: Այդ օրը համալսարանում դասի էր: Ընտանիքը գյուղում էր, եղբայրը՝ գյուղի դպրոցում: Իրենք երկրորդ հերթով էին դասի գնում: Այդ օրը կուրսի ուսանողներով լսարանում էին, երբ աղմուկ լսեցին: Ոչինչ չհասկացան: Իսկ երբ դուրս եկան լսարանից՝ իրարանցում էր. բոլորն իջնում էին համալսարանի ապաստարան: Թշնամին կրակում էր, ռմբակոծում քաղաքը:

Բարեկամների հետ ուրիշ ապաստարան տեղափոխվեցին: Չէին կարողանում կապվել ընտանիքի անդամների հետ...

«Ամենուր խուճապ էր, տեղեկատվական հոսքը՝ անորոշ ու հակասական. ասում էին, թե ազերիները հարձակվել է միայն Ստեփանակերտի ու Ասկերանի շրջանի վրա: Եվ ինձ թվում էր՝ մերոնք գյուղում ապահով են: Ապաստարանում

ԵՎ ԹՈՂ ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ԼԻՆԻ

իմացա, որ վիճակը օրհասական է: Կապ չկար: Սեպտեմբերի 19-ին 13.10-ի կողմերը սկսված կրակահերթերը սարսափի մեջ էին զգել բոլորին: Ամեն մարդ փնտրում էր իր հարազատին, բայց կապ չկար, և հարազատներից լուր չուներնալն անհանգիստ տազանայներով էր լցնում յուրաքանչյուրի հոգին: Զաջորդ օրը հազիվ ռացիայով կապվեցինք ընտանիքի անդամների հետ և տեղեկացանք, որ Մարտակերտի շրջանը տարհանում են, գալիս են օդակայան, որ ռուսների մոտ ավելի ապահով լինի: Մորեղբայրն ուզում էր գալ իրենց ետևից, բայց անհույս. քաղաքից թողնում էին դուրս գալ, իսկ քաղաք մտնել՝ ոչ»:

Երեկոյան հազիվ միացան ընտանիքի անդամների հետ, գնացին օդակայան, որտեղ մեկ շաբաթ մնացին: Օդակայանը լեցուն էր մարդկանցով: Բայց ոչ մի անվտանգության ապահովում:

Այդ ընթացքում բանակցություններ էին ընթանում: Բոլորը սպասողական վիճակում էին, բայց. «Սեպտեմբերի 25-ին մենք դուրս եկանք. բոլորն արդեն լքում էին Ստեփանակերտը: Մենք էլ մորեղբորս «ֆորդ» մեքենայով երեք ընտանիքով դուրս եկանք՝ մեր ընտանիքը, մորեղբորս ընտանիքը և նրա աղջկա ընտանիքը: Ուտք դրինք Զայաստան»:

Լալան չի կարողանում պատմել՝ ինչպես անցան Զակարի կանուրջը. դա աննկարագրելի զգացողություն էր: Զայաստանում տեղավորվեցին բարեկամի տանը, այնուհետև վարձով տուն գտան Արարատի մարզի Ջորակ գուղում:

Փորձում են թեմայից շեղել, հարցնում են՝ բնագիտական թեմաներից բացի ինչ նախապիտույուններ ունի: Լալան ասում է, որ սիրում է անգլերեն և ուզում է զարգացնել այն: Դրա համար շատ է աշխատում, անգլերեն ֆիլմեր է նայում: Միաժամանակ սիրում է հարազատների և ընկերների հետ ժամանակ անցկացնել:

Հարցնում են, թե ինչպես էր անցկացնում Ամանորը Արցախում, ինչ հիշողություններ ունի: Պարզվում է 2017 թվականին կորցրել է սիրելի եղբորը և այլևս Նոր տարին ընտանիքում չեն տոնում: 2020 և 2023 թվականներն էլ ավելի խտացրին ցավը. Ամանորը մշտնջենց որպես հիշողություն: Ամանորին ընտանիքն ուղղակի սեղան է նստում:

Արցախի մյուս ընտանիքների համար էլ Ամանորն արդեն տոն չի:

Լալային զգուշորեն հարցնում են, թե ինչպես էին դիմակայում շրջափակմանը:

«Շրջափակումն սկսվեց 2022 թվականի դեկտեմբերի 12-ին: Դուրս ուներինք, որ ճանապարհը կբացվի... Առաջին ամիսներին առաջին անհրաժեշտության մթերքները թանկացան: Շաբաթավազը 1000 և ավելի դրամ էր:

Բայց ծնողներն ամեն ինչ անում էին երեխաների համար. Լալան չի մեղադրում մթերքը թանկ վաճառողներին, փորձում է նրանց այդ վարքն արդարացնել. իրենք էլ ուրիշ բանի կարիք ունեին. վաճառում էին, որ գնեն իրենց անհրաժեշտ բաները:

«Նույնիսկ քեզ չպիտի մեղադրես, ասում է Լալան: Ստեղծված իրավիճակին ընթացումով էին մոտենում: Գյուղական վայրերում ավելի հեշտ էր սնվել, իսկ քաղաքում՝ դժվար: Վառելանյութ չկար, հացի մշտական հերթերը մաշում էին մարդկանց:

Լալայի ընտանիքը հողակտոր ուներ մշակած, միջոց ու բանջարեղեն ուներին, որով ապրում էին: Ասում է՝ գյուղի ժողովուրդը ապրում էր, նույնիսկ վատ չէր ապրում: Երբ

տրանսպորտի հարցը լուծվում էր՝ քաղաքի բարեկամներին սննդաթերք էին ուղարկում:

Մի քանի ամիս վառելանյութ չկար, իսկ երբ ինչ-որ չափով ճարեցին՝ ավտոբուս տրամադրեցին հիվանդներին քաղաք բուժման տանելու համար, Լալան նրանց հետ սեպտեմբերի 4-ին կարողացավ Ստեփանակերտ գնալ, որպեսզի դասերից հետ չմնա:

Ուսանողների մեծ մասը չէր կարողանում դասի գալ և կրթություն ստանալ: Մի խոսքով մեզ զրկել էին նաև հոգևոր սննդից: Դասախոսներն ընթանումով էին մոտենում: Մեր կուրսից 2-3 հոգի էինք կարողանում գնալ դասի, ովքեր դասի չէին կարողանում գալ, դասախոսությունները գրում էինք և համացանցի միջոցով ուղարկում նրանց:

Ես իմ կյանքը մշտապես պատկերացրել եմ Արցախում, իմ գյուղում: Մտածում էի, որ ուսումնա ավարտելուց հետո կգնամ իմ ծննդավայր՝ գյուղ, կաշխատեմ գյուղի դպրոցում իմ մասնագիտությամբ... Բայց հանկարծ իմ երազանքները փշրվում են, Զայաստան, նոր միջավայր, նոր կյանք... Ամեն ինչ սովորական է դարձել, բայց չեմ կարող ասել, որ ամբողջովին հարմարվել եմ... Զայաստանում բոլորին լավ են ընդունել, բոլորը շատ բարյացակամ են՝ վստահեցնում է Լալան:

«Ի՞նչ է բարբառը քեզ համար: Խոսո՞ւմ ես այստեղ բարբառով:

«Իհարկե խոսում եմ: Ոչ միայն ընտանիքի անդամների հետ, դասերին էլ: Իմ կուրսում արցախցի մի կուրսեցի էլ կա՝ Գրիգորյան Աննան: Երկուս էլ ֆիզիկայի բաժնում ենք սովորում: Երկու հոգի էլ կան, որ նույն ֆակուլտետի մաթեմատիկայի բաժնում են սովորում: Իրար հետ մեր բարբառով ենք խոսում:

Լսել եմ, որ որոշ համալսարաններում տարբերություն են դնում հայաստանցիների և արցախցիների մեջ: Չգիտեմ դա որքանով է ճիշտ, բայց այստեղ դասախոսները և ուսանողները մեզ ջերմությամբ են շրջապատել, ոչ մի խտրություն չեն դնում մեր մեջ:

Արցախցի աղջիկն այստեղ էլ շարունակում է լավ սովորել, միջավայրը դրա հնարավորությունը տալիս է:

«Ի՞նչ երազանքներ ունես, հարցնում են:

«Մանկավարժ եմ ուզում դառնալ: Դառնալու եմ ֆիզիկայի ուսուցիչ:

Լալայի մայրը ժենգալով հաց է թխում և վաճառում օրվա ապրուստը հայթաթելու համար: Աղջիկը չի կարողանում հիշել, թե ինչ կանաչիներ են օգտագործում, բայց Զայաստանում կան այդ բոլոր կանաչիները:

Զայրը դեռ չի աշխատում: Ինքն էլ երկրորդ հերթով աշխատում էր, բայց երբ սկսվեցին միջանկյալ քննությունները, թողեց աշխատելը: Մեր գրույցից առաջ էր միջանկյալ քննություն համըմեն:

Լալան թերթի միջոցով ուզում է գոտեպնդել հայ ազգին, հավատում է, որ ամեն ինչ լավ է լինելու. «Հավատացե՛ք վար Մորից մուսը քինալու ենք մեր տները»:

Լալան վերադառնալու հույսը չի կորցնում:

«Ի՞նչ կուզեիր այս Ամանորից:

«Թող վերադարձնի բոլոր հարազատ մարդկանց:

Լալան պատերազմի ընթացքում կորցրել է մորեղբոր տղային: Մարտակերտի շրջանի Չարեքտարում:

Նա ամանորյա մաղթանքներ է հղում դասախոսներին՝ թող միշտ ժպիտով մտնեն լսարան և իրենց ժպիտով վարակեն մեզ: Եվ թող խաղաղություն լինի:

Զրույցը՝ Սիլվա ԱՍՐՅԱՆԻ

Լազարյանների առաքելությունը, հին հայկական ավանդույթները և պատմական հիշողությունները 35 տարի անց

Նոր տարվան ընդառաջ ՌԴ-ում ԶԶ դեսպանությանը կից Մոսկվայի «Վերածնունդ» հայկական կիրակնօրյա դպրոցի ուսուցչական համակազմը կազմակերպել էր մի շարք բաց դասեր՝ նվիրված Լազարյան տոհմի բարեգործական գործունեությանը: ՌԴ-ում Զայաստանի Զանրապետության դեսպանության Լիազորված դեսպանորդ, արտակարգ նախարար Աստղիկ Բալդրյանի և դեսպանություն երկրորդ քարտուղար Գեղամ Ադամյանի ուղեկցությամբ հետաքրքիր տեղեկատվական դասախոսությունից հետո, վերջիններիս գլխավորությամբ, դպրոցի աշակերտների համար կազմակերպվեց էքսկուրսիա Լազարյանների նախկին կալվածատնով, որը հիմնադրվել է 1815 թվականին, ուր այժմ գտնվում է Զայաստանի Զանրապետության դեսպանությունը:

Ի դեպ, նշենք, որ ՌԴ-ում ԶԶ դեսպանությունը գտնվում է իր երկրի անունը կրող փողոցի վրա՝ Զայկական նրբանցք, 2: Սա բացառիկ երևույթ է:

Զագեցած էր նաև հաջորդ դասը. 1988 թ. Սպիտակի երկրաշարժի 35-ամյա տարելիցի շրջանակներում տեղի ունեցավ հանդիպում ՌԴ Նկարիչների միության անդամ, ՌԴ Մշակույթի և արվեստի միջազգային ակադեմիայի ակադեմիկոս Եվգենի Ժյուլյակի հետ, ով 1988-ին որպես փրկարարական ջոկատի իրամանատար առաջիններից էր, որ իր ահռելի ներդրումն է ու-

նեցել աղետի հետևանքները վերացնելու գործընթացի մեջ՝ փրկելով մարդկանց կյանքեր:

Ներկա էր նաև վերոհիշյալ ակադեմիայի թղթակից անդամ, «Մոսկովյան էնցիկլոպեդիա» ֆոնդի տնօրեն Ելենա Մատյուշինան:

Դպրոցի սաները հնարավորություն ունեցան շփվել այդ դեպքերին ակամատես պարոն Ժյուլյակի հետ, և առաջիններից էին, որ տեսան այն հեղինակային լուսանկարները, որոնք նա կատարել էր իր առաքելության ժամանակ: Բանախոսը հուզմունքով էր պատմում իր ապրած այդ օրերի մասին՝ ներկայացնելով նաև իր հին «Ձեմիթ», լուսանկարչական սարքը, որը նույնպես եղել էր այդ օրերի լուռ վկան:

Տարին ամփոփվեց Ամանորին և Սուրբ Ծնունդին նվիրված բաց դասերով՝ լի հույսերով ու հավատով: Դրական լիցք հաղորդեցին նաև օրվա հերոսները՝ Չմեռ պապն ու Չյունանուշը, իսկ դպրոցի սաները գրական-երաժշտական, պարային գեղեցիկ կատարումներով հանդես եկան:

Դպրոցի ուսուցիչները հանգամանորեն պատմեցին հայկական հին ծեսերի, ավանդույթների մասին, որոնք իրենց մեջ պարփակում են խորը խորհուրդ ու հոգու բարություն. մարդիկ ներում էին միմյանց, տանտիկնները մեղր էին քսում ընտանիքի բոլոր անդամների բերաններին, որպեսզի միշտ բարին խոսվի ու կատարվի:

Այս դասի հյուրն էր դպրոցի շրջանավարտ, հայտնի հրուշակագործ Անի Նազարյանը: Նա և իր դուստրը արդեն երկու տարի սիրով հաճախում են հարազատ «Վերածնունդ» դպրոց:

Ընդգծենք, որ սեփական պատմության, տոների, ավանդույթների ու ծեսերի իմացությունն առանցքային տեղ է գրավում «Վերածնունդ» դպրոցի ուսումնական ծրագրում: Միայն այդպես կարելի է հայրենիքից դուրս հայ ապագա սերունդներն պահել իրենց արմատներին մոտ, կրթել և դաստիարակել հայեցի:

ՌԴ-ում ԶԶ դեսպանությանը կից Մոսկվայի «Վերածնունդ» հայկական կիրակնօրյա դպրոց

Ամանորին ընդառաջ

Մանկավարժական համալսարանի տարեվերջը հազեցած էր ամանորյա միջոցառումներով: Աշակերտական խորհրդի նախաձեռնությամբ հետաքրքիր ծրագիր ներկայացրին դպրոցի 5-9-րդ դասարանների աշակերտները՝ գեղարվեստական զեղեցիկ կատարումներ կիթառով, քանոնով, դիոլով, դաշնամուրով, սաքսոֆոնով, որին հաջորդեցին ասմունքը, երգն ու պարը, ներկայացվեց բեմադրություն:

Յուրաքանչյուր աշակերտի ասելիք լի էր խաղաղության ձգտումով. երեխաները «ո՛չ» ասացին պատերազմին, մադթեցին ազգերի միավորում, սգավոր մայրերին էլ՝ սուգ ու տխրությունից գերծ տարիներ...

*Արի նոր տարի, սպասում են քեզ,
Այնպե՛ս են ուզում, որ այս նոր տարում
Լինի միայն սեր, ժպիտ, խնդությո՛ւն,
Որ էլ չլինի կռիվ, պատերազմ,
Որ մայրերը երբեք չտխրեն, սգան,
Այրված սրտերից արցունք չքանձվի,
Թող միավորվեն ազգերը բոլոր,
Բաժակ բաժակի զարկեն ու խնդան,
Նոր կյանքի շնչով ծնվեն, մանկանան:*

Միջոցառմանն իրենց կատարումներով մեծ շուք հաղորդեցին իններորդի Նարեկը, Սուսաննան ու Մերին, հինգերորդի Նարեկը, ռիթմիկ պարերի կատարումներով հիացրին 6-րդ դասարանի աղջիկները, մյուս վեցերորդիներն էլ ներկայացրին զեղեցիկ երգեր, աչքի ընկան երաժշտական գործիքային կատարումներով:

Ամանորյա Դինգ-դոնգ երգի կատարում, «Վաղարշապատ» պար... Աշակերտական բոլոր կատարումներն աչքի էին ընկնում անկեղծ ու ջերմ ելևջներով:

Սովորողները դպրոցի մեկ օրը տոնական դարձրին՝ ամանորյա ջերմություն հաղորդելով ուսուցիչներին ու դպրոցի սաներին: Տոնը՝ տոն, իսկ արտադպրոցական յուրաքանչյուր միջոցառում ճաշակ է ձևավորում, լրացնում գիտելիքների ձեռքբերման ընթացքը, նոր գույներ հաղորդում դպրոցական առօրյային:

Դե ինչ, թող այս տարվա Ամանորը միայն խաղաղություն ու ժպիտներ պարզև, այլևս պատերազմ ու արցունք չտեսնեն հայ մայրերը, սերն ու ջերմությունը թևածեն հայոց աշխարհում ու բոլոր մանուկների սրտերում:

ՀԱՅՐԵՆԻԷ-ՍՓՅՈՒՌԷ

Մուկվայի «Վերածնունդ» կիրակնօրյա դպրոցի սովորողները ներկայացրին Ամանորի հեղաքրքիր փոնական ծրագիր

Գրանցման վկայական՝ 01Ս00184 տրված է 26.03.2008 թ. Հասցեն՝ Տիգրան Մեծի 17, հեռ. 59-70-97: Էլ. փոստ՝ Newspaperaspu.am, asryansilva@gmail.com Ծավալը՝ 2 տա. մամուլ

Թերթի նյութերի արտատպումներն առանց խմբագրության համաձայնության արգելվում է: Հղումը պարտադիր է: Թերթը կարող եք կարդալ ՀՊՄՀ կայքում՝ www.aspu.am

Գլխավոր խմբագիր՝ Սիլվա ԱՄՐՅԱՆ
Բանասիրական գիտությունների բեկնածու
Էջաղումը՝ Պետրոս ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԻ